REGLEMENTAREA JURIDICĂ A IMPUNERII VENITURILOR PERSOANELOR CE DESFĂȘOARĂ ACTIVITATE DE ANTREPRENORIAT

Lina VLĂDICEANU-STARȘII

CZU: 351.712.2.033:340.13 *lina.vladiceanu.starsii@gmail.com*

The intensification of trade relations, the aggravation of the global crisis, the currency fluctuations on market require the revision of fiscal policies. In Moldova, an essential role is played by the entrepreneur, on whose prosperity depends the national economy. Unfortunately, his potential remains untapped insofar as it could generate not only income, but also approaches to modernizing the state. In order to claim changes, the authorities must support this activity.

Procesul de dezvoltare și reformare a Republicii Moldova implică îmbunătățirea prioritară a domeniilor strategice: economic, social, politic. În această triadă, un loc predominant îl deține sistemul financiar public, implicit *politica bugetar-fiscală*, care constituie principalul instrument de influență și control asupra proceselor economice interne. Prin intermediul politicii date, statul își prezintă opțiunea în materie de impozite și taxe asupra subiecților economici, gestionând astfel modul de formare a veniturilor la bugetul de stat, dar și distribuirea cheltuielilor.

Situația dificilă actuală cu care se confruntă întreaga lume a repus în lumină necesitatea resetării politicii bugetar-fiscale, în sensul susținerii activității antreprenorului – unul dintre principalii generatori de venituri la bugetul de stat. Totodată, s-a scos la iveală și mai mult actualitatea relației stat–agent economic prin prisma impunerii fiscale.

Pornind de la ideea că fiscalitatea este un sector strategic în orice țară, cu rol primordial în edificarea unei economii dezvoltate, în care agentul economic este un factor-cheie, devine imperativă analiza mecanismului de impozitare a veniturilor din activitatea antreprenorială, pentru a lua cunoștință și a înțelege, în complexitate, relevanța sa, pe de o parte, și esența antreprenoriatului, implicit a formelor sale juridico-organizatorice, pe de altă parte, pentru a putea ulterior aprecia măsurile de ordin fiscal aplicate de autoritățile competente pentru a susține acest gen de activitate.

În lumina celor ce preced, ținem să conturăm ideea că statul transpune în viață politica fiscală prin folosirea, în mod legal, unitar, autoritar, universal și în baza unei proceduri prestabilite, a impozitelor și taxelor, în calitate de instrumente fiscale, asupra tuturor subiecților impozabili, indiferent de regimul juridic – în cazul de față – antreprenorii.

Impozitul aferent veniturilor agenților economici este reglementat, în principal, de Titlul II al Codului fiscal nr. 1163/2008 [1] și de Hotărârea Guvernului nr. 693/2018 [2]. Ținem să menționăm că legislația europeană nu legiferează în mod exhaustiv domeniul impozitării. Totuși, au fost aprobate o serie de directive și regulamente care stabilesc cadrul comun și armonizarea legislațiilor privind impozitele pentru a asigura funcționarea pieței unice și pentru a evita concurența (Regulamentul (UE) nr.549/2013, Codul de conduită în domeniul impozitării întreprinderilor etc.), relevante fiind și hotărârile pe dimensiunea fiscală ale Curții Europene de Justiție. Astfel, Moldova are încheiate cu țările europene un șir de tratate și convenții pe filiera asistenței fiscale reciproce, inclusiv pe dimensiunea impozitului pe venit.

Pentru a fundamenta cunoștințele despre mecanismul de impunere a veniturilor antreprenorilor, este necesar să cunoaștem etapele pe care le conține acesta, după cum urmează:

Subiecți ai impunerii, cum ne-am referit *supra,* sunt orice cetățean al Republicii Moldova, neîngrădit în drepturi, străin sau apatrid, [...], orice persoană juridică sau fizică în conformitate cu scopurile sale principale" [3, art. 2]. Legislația civilă definește, la art. 23 și 171, noțiunile sus-nominalizate [4].

Ținând cont de faptul că activitatea de antreprenoriat se constituie în scopul obținerii de venit din: fabricarea producției, executarea lucrărilor, prestarea serviciilor [3, art. 1], conchidem că drept *obiect al impunerii* este venitul din surse obținute sau aflate în țară, dar și în afara țării, din toate sursele impozabile într-o anumită perioadă fiscală, cu excepția deducerilor și scutirilor la care subiecții au dreptul. Articolul 18 Cod fiscal stabilește sursele de venit impozabile care se includ în venitul brut al întreprinzătorului.

Identificând subiectul și obiectul, apare obligația de *a determina venitul impozabil*, care se calculează însumând venitul din sursele de

venit impozabile și cheltuielile nedeductibile din care se scad, ulterior, venitul din sursele neimpozabile și cheltuielile deductibile. Cele din urmă (veniturile neimpozabile și cheltuielile deductibile) constituie deducerea și sunt reglementate de Codul fiscal la art.20 și, respectiv, 24-31. Totodată, la determinarea venitului impozabil se includ și facilitățile fiscale, conform art.6 alin. (9) lit. g) Cod fiscal, Anexa nr.1 a HG nr. 693/2018 și Ordinului IFPS nr. 1080/2012 [5]. Suntem solidari cu ideea că facilitățile aplicate de stat sunt un stimulent esențial pentru contribuabili de a-și dezvolta afacerile în mod transparent și legal.

Determinând venitul impozabil, asupra sumei obținute se aplică *cota legală.* Conform reformei fiscale din 2018, s-a trecut de la cota procentuală progresivă la cea proporțională pentru toate categoriile de contribuabili, cu excepțiile de la cap.7 și 7^1 CF ce stabilesc cote speciale de impunere. Astfel, antreprenorul achită 12% din venitul impozabil, în condițiile art.15 din Cod.

O altă etapă obligatorie este obligația contribuabilului de *evidență și raportare fiscală*: ținerea contabilității și întocmirea rapoartelor financiare, conform planurilor contabile și standardelor naționale de contabilitate. Datele reflectate în rapoartele respective sunt baza de întocmire a *declarațiilor fiscale anuale*, cu completarea Formei VEN12 sau UNIF18.

Termenul de plată a impozitului pe venit echivalează cu stingerea obligației fiscale de plată. Acesta implică fie o dată fixă, 25 martie, fie eșalonat, în patru rate, cu excepțiile de rigoare.

Enunțând elementele pe care trebuie să le cunoască fiecare contribuabil, ținem să conturăm anumite idei de perfecționare a cadrului legal fiscal, și anume: abrogarea unor legi care, după părerea noastră, și-au pierdut valoarea juridică fiind substituite de legile-cadru modernizate, fiscală și civilă; fie limitarea rolului actelor fiscale subsecvente care, deși vin să aplice politica fiscală, ele prevăd obligații și conduită ce depășesc prevederile legii fiscale, fie emiterea lor, mai mult în scopul explicării și detalierii normelor dispozitive din legea-cadru, pentru a nu crește incertitudinea pe care o invocă antreprenorii. Tot aici, ne rezervăm dreptul de a enunța că modificările frecvente și amendamentele la legea-cadru, mai degrabă, provoacă incertitudine decât produc racordarea la standardele europene. De

aceea, propunem ca termenul de intrare în vigoare, mai ales atunci când este mărită povara fiscală, să fie prelungit, pentru a asigura stabilitate și predictibilitate.

De asemenea, propunem de a fi revizuite competențele organelor de control fiscal, în vederea eliminării abuzurilor, precum și implementarea conceptului de autocontrol al antreprenorului, care ar reduce semnificativ implicația excesivă a statului în activitatea acestuia.

Propunem reglementarea situațiilor de facilitare a accesului agentului economic la sursele de finanțare – împrumuturi fără dobândă pentru scopuri bine stabilite, perioade de grație, rate reduse ale dobânzilor; scutire de la plata impozitului pe un termen de trei ani pentru cei care inițiază afaceri în sectoare strategice; revenirea la cota graduală de impunere, ca garanție pentru micii antreprenori; lărgirea sectoarelor care să beneficieze de impozitare preferențială; taxă vamală specială la importul mărfurilor, echipamentelor investite direct în modernizarea afacerii etc. Credem că aceste măsuri ar veni să stimuleze mediul antreprenorial ce activează legal și transparent, să ridice presiunea fiscală, care afectează direct producerea și circulația liberă a produselor și a capitalului pe piață.

Or, starea de pandemie cu care se confruntă țara noastră a grăbit să repună în prim-plan metodele de revizuire a impozitelor și a efectuării controlului fiscal asupra mediului de afaceri care este cel mai reprezentativ în momentul actual în economia țării, dovedind situația de risc permanent ce dictează gestionarea activității mediului antreprenorial.

Referințe:

1. Codul fiscal nr.1163/1997. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007.
2. Hotărârea Guvernului nr. 693/2018 cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 295-308, art. 834.
3. Legea nr. 845 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. În: *Monitorul Parlamentului*, 1994, nr.2, art.33.
4. Codul civil nr.1107. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.66-75, art.132.
5. Ordinul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat nr. 1080 cu privire la aprobarea Nomenclatorului codurilor aferent facilităților fiscale la impozitul pe venit. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 216-220, art. 1231.